

Kresťanstvo v Číne – od ópiových vojen po súčasnosť

Situácia po ópiových vojnách, Taipingské povstanie, protikresťanské nálady, Boxerské povstanie, zlatý vek kresťanstva v Číne, obdobie republiky, Postoj Komunistickej strany Číny voči náboženským skupinám, ČER

- ópiové vojny (1839–1842, 1856–1860)

- nerovné zmluvy

- 1844 – zmluva s Francúzskom → kresťanstvo v Číne už nestojí mimo práva

- extrateritorialita, otvorenie prístavov, navrátenie budov cirkvám, misionári povolenie voľne vstupovať aj do vnútrozemia Číny

- misionári – modernizácia, vzdelávanie, zdravotná starostlivosť, hygiena

- „Kresťanská civilizovanosť“ = „Západná civilizovanosť“ → nielen zachrániť duše Číňanov, ale zmeniť ich svet

- 80te roky – nové organizácie: Student Volunteer Movement, Young Men's Christian Association (YMCA), Young Women's Christian Association (YWCA)

- dôvody konverzie:

1) materiálna pomoc (ryžoví kresťania)

2) zlepšenie postavenia v spoločnosti

3) duchovné dôvody

- Rufus Anderson (1796–1880) – three-self princíp: self-support, self-governance, and self-propagation (自治, 自養, 自傳) (dôležitosť po roku 1950)

- James Hudson Taylor (1832 – 1905) – 1865 založil China Inland Mission – misia do vnútrozemia, modernizácia, ženy misionárky, lokálne dialekty

- Katolíci

Nedôvera voči Číňanom – málo čínskych kňazov

Návrat misionárov – spory s novými lokálnymi kresťanskými elitami

Taipingské povstanie

- 1850–1864

- prvá verzia čínskeho kresťanstva (?)

- kresťanské prvky + lokálna čínska tradícia

Hong Xiuquan 洪秀全 (1814-1864)

- Z farmárskej rodiny, Hakka, 4x neuspel pri úradníckych skúškach (1827, 1836, 1837, 1843)

- 1836 získava traktát 劝世良言 *Quanshi liangyan* *Good words to exhort the age*

Autorom je čínsky evanjelista Liang Fa 梁发 (1789-1855). Až do roku 1847 – jediný zdroj o kresťanstve.

- 1837 - delírium, psychická choroba (?) → vízie (od 1843 interpretácia v rámci kresťanskej viery)

Z diela Hong Xiuquana:

*Ja, vládca, na vysokých nebesiach som nebeským kráľom,
Vy tu na zemi, ste skazení démoni.
Klamete srdcia synov a dcér Boha,
Nehanebne sa nechávate uctievať ľuďmi.
Boh poslal mňa, vládcu, aby som zostúpil na zem
Aký vám teraz bude na úžitok zvädzanie skazených démonov?
Ja, vládca, ako veliteľ nebeských zástupov, nebudem mať žiadne zľutovanie
Vy a ďalší skazení démoni musíte rýchlo utiecť..¹*

*Tí, ktorí úprimne verzia v Boha sú skutočne synmi a dcérami Boha
Nech prišli odkiaľkoľvek, prišli z Nebies a nezáleží na tom, kam idú, navrátia sa do Nebies.
Tí, ktorí uctievali démonských diablov sú skutočne pešiakmi a otrokmi démonských diablov;
Od momentu narodenia sú klamaní diablami, a v deň ich smrti si ich diabli odvečú preč..²*

- misia → Guangxi → Spoločnosť uctievania Boha 拜上帝教 Bai Shangdi jiao – militantnosť

- 1847 → Kanton, Issachar J. Robertson, Biblia

- 1850 – vojenské strety s armádou dynastie Qing

- 1851 - Veľké kráľovstvo nebeského mieru/Nebeské kráľovstvo veľkého mieru 太平天国 Taiping tianguo

- 19. 03. 1853 – obsadený Nanjing – hlavné mesto Nebeského kráľovstva

Ženy a muži žili oddelene, rovnosť – všetci bratia a sestry, spoločný majetok, lepšie postavenie žien, zákaz piť alkohol, fajčiť ópium, hrať hazardné hry.

Mileniarizmus

Ďalší králi: Yang Xiuching 杨秀清, Wei Changhui 韦昌辉, Shi Dakai 石达开

- 1856 – vnútorné roztržky – v septembri/září zavraždený Yang Xiuching 杨秀清;
v novembri/listopad zavraždený Wei Changhui 韦昌辉; Shi Dakai 石达开 opúšťa Nanjing

---

¹ Spence, Jonathan, *God's Chinese Son: The Taiping Heavenly Kingdom of Hong Xiuquan*, New York: W.W. Norton & Company, 1997.

² Spence, Jonathan, *God's Chinese Son: The Taiping Heavenly Kingdom of Hong Xiuquan*, New York: W.W. Norton & Company, 1997.

- Proti Taipingom armády dynastie Qing a jej podporovatelia

Xiang/Hunan vojska - Zeng Guofan 曾国藩 (1811-1872)

Ever Victorious Army

- 19.7.1864 – pád Nanjingu

Hong Xiuquan zomiera na chorobu ešte pred dobytím mesta

- 3 prvky, ktoré ovplyvnili aj ďalšie storočia: revolúcia, kresťanský vplyv, komunizmus
Tieto prvky nájdeme v neskorších snahách o modernizáciu Číny, nacionalistických hnutiach, čínskom socializme a maoizme

Protikresťanské nálady

- 1862 – kresťania nemusia platiť lokálne dane (opera, tradičné festivaly)

- kresťania – konkurencia pre tradičnú čínsku elitu

- 1870 – masaker v Tianjine

Leták, ktorý koloval v Kantóne okolo roku 1890:

Rímske katolícke náboženstvo má svoj počiatok v Ježišovi a praktizujú vo všetkých Západných krajinách. Učia [toto náboženstvo] ostatých, pričom by malo ľudí priviesť k cnosti. Zakladateľ bol priklinovaný skazenými ľuďmi na kríž a rezaný až na smrť. Jeho učeníci sa potom roztrúsili po svete, aby rozšírili túto doktrínu. [Ich] Majster sa nazýva Fa Wang Fu [Kráľovský Otec učenia]. Sexuálny zjazd bez hanby nazývajú „verejné stretnutia“ alebo „dobročinná spoločnosť“. Keď sa ženia/vydávajú nepoznajú žiadne hranice a nerozlišujú medzi starými a mladými. Akýkoľvek muž a žena ak chcú, tak môžu byť spolu, avšak musia najprv prejaviť úctu biskupovi a modliť sa k Shangdi-mu [Bohu]. Nevesta musí vždy najprv spať s duchovným učiteľom, ktorý tak prevezme plody jej panenstva. Hovoria, že muž nesmie mať dve ženy, pretože Shangdi pôvodne stvoril jedného muža a jednu ženu. Preto v týchto krajinách nie je povolený konkubinát, ale okrem toho nie je zakázaná žiadna necudnosť. Keď zomrie mužovi manželka, môže mať ďalšiu. Keď zomrie otec, syn si môže vziať za ženu matku, ktorá ho porodila. Keď zomrie syn, jeho otec si môže zobrať synovu manželku, alebo dokonca jeho vlastnú dcéru. Bratia, strýkovia, netere sa môžu promiskuitne sobášiť. Bratia a sestry od rovnakých rodičov sa taktiež môžu zobrať.

Zhang Shoucai bol lodník na rieke Hun. Muž menom Liu ho informoval o tom, že únosom malých detí a vyrezaním ich srdca a očí môže zarobiť [keď ich predná misionárom] [...].³

---

³ Schoppa, Keith. *Twentieth Century China: A History in Documents*, Oxford University Press, 2010.

Boxerské povstanie

- 1898-1901

- Päste v mene mieru a spravodlivosti / Pěsti ve jménu míru a spravedlnosti 义和拳 Yihequan/
义和团 Yihetuan

- proticudzinecké, protikresťanské

- prvky ľudovej kultúry a náboženskej praktiky

- začiatok na S Číny – Shandong → 1900 napadli Peking

- Armáda ôsmich mocností

- 1901 – Pekingský protokol

Cisár Vilém II o tom, ako postupovať proti boxerom:

„Jako před tisíci lety Hunové za krále Etzela získali jméno, které ještě dnes v tradici a pohádkách znamená násilníky, nechť také jméno Němců v Číně na tisíc let vašim prostřednictvím způsobí, že se už nikdy žádný Číňan neodváží na Němce třeba jen nevráživě pohlédnout.“⁴

Kresťanstvo ako inšpiračný zdroj zmien

- národná kríza – nutnosť reformovať Čínu

- vplyv misionárov – „spása“ Číny

- 100 dní reforiem (戊戌 Wuxu 11.6. – 21.9. 1898)

Timothy Richard (1845-1919), Young J. Allen (1836-1907), Gilbert Reid (1857-1927) - 1894 - Mission among the Higher Classes

Radikálne zmeny → zmeniť chrámy na školy

Kang Youwei 康有為 (1858-1927) – čínske náboženstvo je jedným z dôvodov zaostalosti Číny, nutnosť reformovať čínske náboženstvo po vzore západných náboženstiev

- 1898 – nový diškurz:

náboženstvo 宗教 zongjiao

povera/povëra 迷信 mixin

- kresťanská kritika tradičných čínskych náboženstiev → zničenie náboženstva starého režimu a hľadanie nového miesta pre náboženstvo v novom, modernom národnom štáte → „vytvorenie náboženstva“ v západnom chápaní

- cca 1900: Hnutie proti poverám

Kritika tradičnej čínskej religiozity

Hnutie za reformu zvykov 风俗改革 fengsu gaige

---

⁴ Liščák, Vladimír, *Dějiny Číny, Taiwanu a Tibetu v datech*, Praha: Libri, 2008.

veda – náboženstvo – povery
Hnutie proti náboženstvu (*fei zongjiao* 非宗教) až okolo roku 1920

- zlatý vek kresťanstva v Číne (1902-1927)

Revival hnutí, letničné hnutia

Čínska republika

- Sun Yat-sen 孙中山 (1866-1925) – protestant – prvý prezident Čínskej republiky
- náboženská sloboda
- štátny kult zrušený X nové štátne ceremónie po západnom vzore
- **snaha organizovať čínske náboženské tradície po vzore kresťanstva** – jasná štruktúra, obrady, náboženský profesionáli
- 1912: štát rozoznával náboženské skupiny organizované po vzore kresťanstva → snaha o redefinovanie buddhizmu, taoizmu a konfucianizmu → národné, hierarchické skupiny
- vyvrcholenie odsudzovania čínskej náboženskej tradície → **1919 májové hnutie** → hlavne proti konfucianizmu
- proti poverčivosti – zakázané niektoré povolania (1928-1930)
- Hnutie za nový život 新生活运动– 1934
- „tradičná čínska medicína“ X západná moderná medicína

Postoj Komunistickej strany Číny voči náboženským skupinám

- náboženstvo ako ópium ľudstva? → KSC v proti-kresťanskom hnutí **ALE** spojenectvo s náboženskými skupinami

Mao Zedong vo svojom príhovore z roku 1940 o (Speech on the New Democracy):

Komunisti môžu pre politické ciele vytvárať spojené proti-imperialistické a proti-feudálne fronty s určitými idealistami, či dokonca náboženskými prívržencami, avšak nikdy nemôžu schvaľovať ich idealizmus a náboženské doktríny.⁵

---

⁵ Goossaert, Vincent – Palmer, David A. (2011). *The Religious Question in Modern China*. Chicago – London: The University of Chicago Press, 145.

Mao Zedong (Report on the Peasant Movement in Hunan):

Sú to roľníci, kto vytvára idoly/modly a keď nadíde čas, budú to oni sami, kto vlastnými rukami odhodia idoly stranou. Nie je nutné, aby to niekto predčasne robil namiesto nich.⁶

- pozemková reforma - najprv malé územie prenechané náboženským skupinám

- 1949 – striktnějšíe obmedzenia!

- Náboženstvo X sekta, tajné spoločnosti (会道门 huidaomen)

Oficiálne rozoznané náboženské skupiny: Buddhismus, Islám, Catolicizmus, Protestantizmus, Taoizmus → inštitucionalizované

- Jednotná organizácia zastrešujúca konkrétne náboženské skupiny – **patriotické asociácie:**

1953– Čínska islamská asociácia 中国伊斯兰教协会; Čínska buddhistická asociácia 中国佛教协会

1954 –Patriotické hnutie Three-Self 三自爱国运动 - protestanti

1957 – Čínska taoistická asociácia 中国道教协会; Čínska katolícka patriotická asociácia (bez naviazanosti na Vatikán) 中国天主教爱国会

Pod správou Kancelárie pre náboženské záležitosti (Religious Affairs Bureau 宗教事務局) založená 1954 – politické vzdelávanie náboženských lídrov

- Protestanti a Katolíci – strach z ich väzieb na západné krajiny → kontrola, pretrhnutie väzieb

1949 – Vatikán – nutnosť bojkotovať KSČ

1951 – zahraniční misionári vyhostení z Číny

- **Hnutie proti pravičákum (1958), Veľký skok vpred (1958-1960)** – náboženské skupiny pod prísnyim dohľadom strany → náboženské skupiny často bez duchovných vodcov

1958 – biskupi bez schválenia Vatikánu → tajná cirkev

---

⁶ Goossaert, Vincent – Palmer, David A. (2011). *The Religious Question in Modern China*. Chicago – London: The University of Chicago Press, 142.

- **Kultúrna revolúcia (1966-1976)** - Kancelárie pre náboženské záležitosti zrušená →
duchovní vodcovia ako nepriatelia → **domáce cirkvi** → prenasledovaní, potláčani →
naratív mučeníctva

**Následky Kultúrnej revolúcie: NIE vymiznutie náboženstva ALE nedôvera voči KSČ +
prehĺbenie medzinárodných vzťahov**

- **1979 – obdobie reformácií a otvárania sa** → lepšia situácia pre náboženstvá –
obnovenie patriotických asociácií

Katolíci – dve línie – 2/3 biskupov rozoznávajú zároveň KSČ aj Vatikán

Protestanti – snaha o rozoznanie domácich cirkví